

[Transcript] Forklart / Nå biter renten: Slik kan hjemmet ryke

For i uke hevet Norge Spank nok en gang renten.
Og nå begynner folk å virkelig merke det.
Hevet styringsrenten med 0,25% av netter.
Etter to år med rentøkning med 0,25% av netter.
På rentøkning med 0,5% av netter.
På rentøkning til 4%.
Så skjer det.
Nå ser vi tegn på at renten biter slik Norge Spank vil at den skal.
Og folk bruker mindre venger.
Men for mange er det som skjer nå dramatisk.
For ikke bare fyldes innbokser opp med en kasse varsler.
Nå står også boliglånet.
Det er normen alltid betaler først i fare.
Og da kan flere miste hjemmesitt.
Du hører på forklart fra Aftenposten en podcast,
der vi forklager deg i en nyhet i hver episode.
I dag om hvordan rentøkningen rammer oss.
Det vi ser nå er at unge i allersgruppen 18-25,
de begynner å slite mer enn før.
Det er de som boligerer i denne gruppen,
som har mest gjell i forhold til inntekten sin.
Høye boligpriser og så videre.
Det er gjerne folk som kjøpte den første boligen sin under pandemien,
når det var en vol som boligpris vekst.
Men det kan også være folk som har brukt pengene sine på, andre ting.
Dette er Anne Sofie Bergvalg.
Hun er økonomisjonomist her i Aftenposten,
og har forsøkt å finne ut hvordan det egentlig går
med normen nå som renten igjen har gått opp.
Ja, fordi jeg bare er ung i sliten nå.
Jeg snakket med en alenefarr med to barn,
som bor i Arendal.
Under pandemien så begynte hennes sliten.
Og like før jul i fjord,
altså to dager før jul aften i fjord,
så fikk han beskjed om at huset hans skulle tvangseles,
for det hadde ikke klart å betale en regning på kommunale avgifter,
på 720 kroner.
Og det er jo oppenfor at det er avgifter for at folk kommer og henter bosset ditt.
Varskegarten før 17. mai, ryddesnøp på vinteren og den typen ting.
Så det har kommet et brev i bosten om at, ja,
så kommer de å ta huset hans hvis ikke han betaler regningen sin.
Og de 720 kroner var altså nok til at han fikk et brev i posten
om at han kunne miste huset hvis han ikke betalt det.

[Transcript] Forklart / Nå biter renten: Slik kan hjemmet ryke

Dette er altså bare ett av tegnene, vi ser på at folk merker at rentene har blitt heire. Altså, vi har jo sittet nå i Holland år og sett på rentene stige, og ventet på at folk skulle begynne å bruke mindre penger. Vi har ventet på at man snakker om det at renten skal bite, vi må vente på at renten skal bite. Og den biter nå. Og det ser vi på noen måter. For det første, så har DMB sett at nå begynner folk å bruke kortesitt mindre, bankkortesitt. Så for å bruke til noe man kan ned. Det kan også henge sammen med det at vi også ser at folk sparer mindre penger, og i stedet for å spare penger, så bruker vi sparepengene våre. Vi er nødt til å gå inn i sparkontoret for å få råd til å betale det som vi tidligere hadde råd til å betale med inntekten våre. Og den siste trenden er at man ser det at mens en del bruker av sparepengene sine, så er det en økning i andelen som sliter så mye at de ikke klarer å betale regningene sine, og at de går til en kasso. Det betyr at et eget selskap krever en del de skyller, pluss heftige gibirer. Så hvis du ikke betaler, så blir den opprindelige regningen bare dyrre og dyrre. Og det er to typer i en kassokrav. Det ene som går på lån som er usikkeret. Ja, det kan jo være for eksempel. Hvis du kjøper en konsertbillet på nett, så er det jo veldig mange som kjenner til klarena sånn at du kan betale litt senere. Og så glemmer man å betale den regningen når fristen har gått ut, eller man kjøper klær på nett, eller man har kjøpt andre ting på avbetaling, og så klarer man ikke å betale for det. For eksempel mobilreining kan det også være. Den andre typen lån er lån som er usikkeret i noen verdier. Det kan være huset ditt, det kan være bilen din, eller hytten din, for eksempel. Og det betyr det at for å få det låne, så sier du til den nulåne pengene av, at hvis jeg ikke klarer å betale dette låne, så kan du selle denne eiendelen jeg har for å få pengene dine. Og det er det vi ser nå, at det er flere som står i for og for miste huset sitt. Alt skal talfestes. Toppskår, ti av ti. En god vurdering for det å lys opp i jernvoves,

[Transcript] Forklart / Nå biter renten: Slik kan hjemmet ryke

og kan få oss til å prestere bedre.

Men gjør det samtidig verden til et litt kiperer sted.

Vi blir overvåket av enten kommersjell eller offentlig.

Så blir jeg velnødt til å selge og selge og selge.

Hør ny sesong av Deepdick i Podmy eller Aftonposten-appen.

Anne Sofie, hvem er det som sliter mest økonomisk om dagen?

På Oslo Mett så finnes det et institutt som forsker på forbruket våre S.

De har laget en rapport hvordan de deler oss som forbrukere inn i fire grupper.

De grupperne er de trygge som utgjør ganske mange av oss.

De utsatte, sliterne og til slutt de som er ille ute.

Halvpartnaass befinner seg i kategorien trygge.

Det er de som har tatt høyde for en høyre rente da de fikk boligloan,

og som har så god økonomi at de ikke trenger å tilpasse seg.

De som sliter utgjør 12% av oss.

Men så er det de nederste gruppen, de som er ille ute og de utgjør 6%.

De har ingen ting å gå på.

Sånn som Alene Farn som Anne Sofie pratet om,

som holdt på å miste huset fordi han ikke klarte å betale kommunale avgifter.

Han mistet ikke huset.

Han klarte å betale regningen selvom når han hadde kommet til tingretten,

så var jo den blitt veldig mye større enn de opprinnelige 720 kroner.

Han lånte penger, og nå har han i tillegg til den jobben han hadde

som selvstennig næringsdrivende, så har han fire jobber.

Han kjører buss, han driver med noe opplæring som bussfør,

og jobber på en omsorgsbolig.

Når jeg spurte om hvordan han faktisk jobber, så sa han sju dagere i uken.

Men alt dette startet jo med en regning på bare 720 kroner.

Er det sånn at staten bare kan gå inn og ta huset ditt på grunn av en sånn regning?

Kort oss var det, ja.

De så første rekken av personer og instanser som skal ha pengene dine,

og både staten og kommunen, de er ordentlig tøffe kreditorer,

og de kommer alltid til å få pengene sine på den ene eller den andre måten,

og om det betyr at de må kreve huset ditt salt eller indra løn din, for eksempel,

så gjør de det. Så når folk skyller penger for kommunale avgifter eller skatter,

så kan det bli ganske alvorlig.

Tvangsalge bolig, det skjer når du ikke klarer å betale boliglådenet ditt,

eller et anlånd som har sikkerhet i boligen,

for eksempel bilån eller kommunale avgifter.

Boliglådenet er jo det siste vi slutter å betale, og det vet noe i bank,

og det er en av grønne til at de tenker at det går annet å skrive opp rentene mer,

fordi folk fortsatt har jobb eller fortsatt la veidsledighet,

og da kommer vi til å kutte alt andet for å bruke først.

Og det ser vi, vi har kuttet for å bruke,

og nå begynner inn kassoene på andre regninger å renne inn.

[Transcript] Forklart / Nå biter renten: Slik kan hjemmet ryke

Vi sliter med å betale vanlige ting, og da begynner vi også å slite med å betale for boliglådenet. Det ser vi, fordi 16% av årene sliter oss opp med å betale boliglådenet, at de enten har brett om avdragsfrihet eller refinansering av lådenet. Men hvor langt må det gå før du faktisk mister huset? Det er en liten prosess, men sånn foregår det. Den du skyller penger til kan gå til tingretten og kreve at boligene selges. Du får litt tid til å gjøre opp for deg, men klarer du ikke den, kan tingretten beslutte at boligene må selges. Det skal egentlig veldig mye til for å misle boligen hvis du misleihåller boliglånet ditt. Hvis du sliter med å betale boliglånet, så får du først en pyrring, og så kan du misleihålle det flere måneder på rad før det skjer noen ting med det. Hvis i dag krever regningen betalt, så tar de hele boligene inn. Der kommer hele regningen på hele lånet, og så ser de det. Selv boligene inn vil vi ha det tilbake. Men det er ikke egentlig boliglånet som er det farligste. Det er de små regningene som du ikke forventer. Det er kommunale avgiftelsen vi har nevnt, og det er forbrukslånet som er sikret i boligene inn. Hvis du ikke klarer å betale de regningene, og det går til en kasso, du ikke betaler en kasso, så kommer de for å ta boligene inn. Anne-Sophie, hvor alvorlig er dette som skjer nå? Det er ganske alvorlig. Det er ganske alvorlig. I Oslo har kravomtfangs salg på bolig gått opp med hele 28%, og det har også vært en ganske stor røkning i både bordet Tromsø og Bærum. Samtidig som dette er tragisk for mange, så er det et lite lys i tonellen. Fordi at folk begynner å få dårlig råd, betyr også at vi bruker mindre venger, som er målet med alle rentervingene. Det handler om at vi skal tenke oss om før vi går på shopping, før vi kjøper nye PlayStation eller Xbox-boden. Det må le fordi at inflasjonen, altså prisveksten, har vært på over 6%. Det har gjort det at Norge Spank har satt i gang et ganske håftige regime med renterhevinger, noe er renten på 4%, og vi begynner å se at det fungerer. Nå er prisveksten på 5,4%. Det er mye lavere når det har vært tidligere, og det mener banken betyr at renterhevingene virker. Jeg må holde det ikke nå, da. Er det ikke måtene heves mer enn dette? Norge Spank mener jo at det må i hvert fall en renterheving til, men at rentetoppen kan være nå da. Dette har avhengt jo av hvordan det går ellers med prisveksten. Og det som skjer nå med folk som står i tøffe økonomiske tider, fører til en annen konsekvens for samfunnet vårt, nemlig større sosiale ulikheter.

[Transcript] Forklart / Nå biter renten: Slik kan hjemmet ryke

Den rapporten som vi nevnte tidligere for Oslo Mett, den slår jo faktisk fast at vi ser et økende økonomisk, sosialt og helsemessig skille i det norske samfunnet. Hvor du har den halvpartner på folkningen som er helt trygge, som ikke tenker så veldig mye på disse økende prisene, og den nederste 18 prosentene, med de som sliter og de som er skikkelig ille ute, som da kommer til å ha problemer med å betale tandleggeregninger, med å behålle hjemmesitt, med å behålle bilensinn, og som kommer til å sliter da ikke bare noen også, i lang tid han var. Du har vært en podcast fra Aftenposten. Det var Anne-Sophie Bergvalg som forklarte deg hvor den rente hevingene på Vitker økonomien var. Denne episoden er laget av produsent Olaf Eggesvik og meg Sønne Søholl. Resten av forklart er Jenny Førland og Anders Weberg. Lydende hørte er fra Norges Bank og NTB. Og helt til slutt. Mange av dere har spurt om hvilke kan lage en lengre variant av forklart, og det har vi jo på en mattjort. Podcasten Dyptyk går dypt inn i fenomener i tiden vi lever i, som mekanismene bak konspirasjonsteorier, og det norske strømmarker det. Og nå, for du som er forklart lytter, prøver Podmy helt gratis i en måned med rabattkoden Dyptyk. Den kan du bruke hvis du besøker podmy.com for å bli abonnent. Podmy.com. Hvis du ikke har hørt om Dyptyk enda, så synes jeg du bør ta en lytt for. Det er både lærerikt og underholdende, og så gi det deg litt mer kontekst og argumenter som du kan ta med inn i diskusjoner med venner og familie. Og her er en forsmak på sesong 2 av Dyptyk som starter i morgen, men stemmer du sikkert kjenner igjen fra her i forklart. Marit Eriksat i Hellen. Alt skal talvrestes. Top score, ti av ti. En god vurdering for det å lys opp i jernvoves, og kan få oss til å prestere bedre. Men gjør det samtidig verden til et litt kiprested? Vi blir overvokket av enten kommersjeller eller offentlig. Så blir jeg velnødt til å selge og selge og selge. Hør ny sesong av Dyptyk fra onsdag 23. august til Podmy eller aftenposten appen.